

مسائل و مشکلات و راهبردهای توسعه صنایع و معادن استان

۱- بخش صنعت

با عنایت به آمارهای ارائه شده قبل اکثر صنایع استان زیر گروه صنایع کوچک و متوسط بوده و غالباً از مشکلات زیر رنج می‌برند و به این لحاظ به تدریج کارکرد اقتصادی خود را از دست داده از این روست که حمایت‌های دولت در رفع این مشکلات از طریق ایجاد بستر مناسب و امکان رشد و تقویت این صنایع حائز اهمیت می‌باشد:

الف) کمبود نقدینگی و سرمایه در گردش

اکثر صنایع به دلیل برخورداری از سرمایه اندک و کمبود سرمایه در گردش با ظرفیتی پایین‌تر از توان تولیدی خود مشغول به کار می‌باشند این موضوع زمانی تشدید می‌گردد که سیستم بانکی به علت عدم پشتیبانی مالی مناسب و درخواست وثیقه‌های بالا در قبال تسهیلات، امکان استفاده از منابع بانکی را در این مسیر با مشکل مواجه یا سلب نموده است. در چنین شرایطی حتی واحدهایی که به لحاظ بازار مصرف با مشکل فروش مواجه نمی‌باشند به لحاظ ظرفیت تولید از شرایط نامناسب رنج می‌برند.

این مسأله در بلند مدت موجب عدم اطمینان و از دست رفتن سهم بازار خواهد گردید. بر این مسائل و بهره‌های سنگین بانکی را نیز می‌توان بعنوان یک مشکل عمده اضافه نمود.

ب) عدم وجود ساختارهای حمایتی از صنایع

به علت عدم توسعه صنعتی استان و به تبع آن نبود ساختارهای حمایتی از صنایع، بسیاری از واحدها بصورت نیمه فعال و حتی غیر فعال درآمده‌اند. این موضوع سبب گردیده تا واحدهای صنعتی استان خدمات مورد نیاز خود را با هزینه‌های بالا از خارج از استان تأمین نمایند. در چنین شرایطی سازماندهی واحدهای صنعتی و حمایت از تشکیل واحدهای حمایتی و پشتیبان از اهمیت بالایی برخوردار است.

ج) عدم وجود بخش ارزی در بانکهای استان جهت سرمایه گذار

با توجه به اینکه حدود یک سال از تفکیک استان می‌گذرد متأسفانه هنوز بخش ارزی بانکها فعال نشده و مشکلات سرمایه‌گذار به ویژه در باز کردن LC به وجود آورده است و سرمایه گذار می‌بایست جهت پیگیری مسائل ارزی خود به بانکهای مرکز مراجعه نماید.

د) مشکل تأمین سوخت و توزیع

به علت نبود مخازن نفت کوره در استان واحدهای مصرف کننده که از اغلب از صنایع بزرگ استان نیز محسوب می‌شوند می‌بایست جهت تأمین سوخت خود از انبارهای جنب پالایشگاه استفاده نمایند و در نتیجه هزینه حمل زیادی را متحمل گردند این هزینه بر قیمت تمام شده محصول اثر گذاشته و قدرت رقابت را از تولید کننده سلب می‌نماید.

ه) مشکل بازاریابی صحیح جهت فروش محصولات

حرکت منفرد واحدهای صنعتی در کسب سهم بازار و عدم توان مالی بسیاری از شرکتها در برخورداری از جریان مناسب بازاریابی سبب شده تا محصولات صنعتی استان در بسیاری از موارد بصورت عمده و با سود کم جذب دلان بازار گردد. بدیهی است روند مذکور خود بر کاهش نقدینگی واحدها دامن خواهد زد. این مشکل به تدریج به دلیل عدم صرفه اقتصادی به کاهش کیفیت و رقابت‌پذیری محصولات خواهد انجامید.

و) واردات بی رویه محصولات مشابه

۲- معادن

اکثر معادن موجود در سطح استان نیز به مثابه صنایع آن جزء معادن کوچک بوده و در نوع خود مشکلات خاصی را دارا می‌باشند از جمله این مشکلات می‌توان به موارد زیر اشاره کرد:

الف) مشکل نقدینگی

سرمایه اکثر معادن موجود اندک بوده و پس از رسیدن به مرحله بهره‌برداری نیازمند کمک‌هائی از طرف دولت می‌باشند. کاهش نرخ سود تسهیلات دریافتی و افزایش زمان بازپرداخت آنها و نیز همکاری سیستم‌های مختلف در وارد کردن ماشین‌آلات معدنی نو و دست دوم می‌تواند کمک قابل توجه به معدنکاران نماید.

ب) مشکلات فروش مواد معدنی

بعد مسافت شرق ایران از واحدهای فراوری داخلی و نیز مبادی صادراتی کشور موجب افزایش نرخ حمل مواد معدنی و لذا کاهش جذابیت خرید آنها می‌گردد. به همین لحاظ می‌بایستی به هر نحو ممکن مشکلات حمل و نقل مواد اولیه معدنی (مشارکت سیستم‌های دولتی مانند واحد ترابری ارتش جمهوری اسلامی) مرتفع تا معدنکاران با آرامش بیشتری به فعالیت خود ادامه دهند.

ج) عدم وجود واحدهای فرآوری

عدم وجود جذابیت‌های مناطق شرق ایران موجب عدم سرمایه‌گذاری در خصوص واحدهای فرآوری مواد معدنی شده است همین امر سبب گردیده که مواد معدنی مذکور به مبادی دور منتقل که ضمن افزایش کرایه حمل موجب کاهش نرخ خرید مواد اولیه از معدنکار می‌گردد.

لذا تشویق دولت و ارائه ابزارهای حمایتی می‌تواند موجب ترغیب سرمایه‌گذاران به فعالیت در این بخش گردد.

د) عدم تأمین سوخت

متأسفانه حاشیه شرقی ایران به دلیل همجواری با کشور افغانستان همواره دچار مشکلات خاص خود و از جمله قاچاق سوخت بوده است این مشکل به نوعی گریبانگیر بخش معدن نیز گردیده و در همین راستا دستیابی به سوخت تأیید شده آنان نیز به دلیل عدم وجود آن در جایگاه امکان پذیر نمی‌باشد (بخصوص در فصول سرد سال). این امر موجب می‌گردد که ماشین‌آلات معدنی تعطیل و لذا فعالیت متوقف گردد و یا معدنکار ناچار از خرید سوخت آزاد و بالطبع افزایش قیمت تمام شده‌اش گردد. لذا تأمین سوخت مورد نیاز معادن که با معرفی سازمان صنایع و معادن صورت می‌گیرد به منظور پرهیز از موارد فوق الزامی می‌باشد.

ه) عدم وجود زیرساخت‌های معدنی (راه و برق)

معادن منطقه در وسعتی بالغ بر ۸۰۰۰۰ کیلومتر مربع پراکنده و اکثر آنها فاقد راه‌های دسترسی مناسب و برق می‌باشند هر چند در قالب اعتبارات مختلف، راه سازی به معادن و برق‌رسانی به آنها در برنامه‌های سازمان صنایع و معادن قرار دارد ولی تعدد معادن و پراکندگی آنها نیازمندی استان به اختصاص مبالغ بسیار بیشتر را به انجام این مهم لازم و ضروری می‌نماید.

و) عدم وجود دفاتر تشکل‌های معدنی و یا مرتبط با معدن

در بسیاری از مناطق کشور تشکل‌های معدنی و یا مرتبط، با راه‌اندازی دفاتر خود به انجام فعالیت‌های معدنی و تسهیل فرایند عملیاتی آنها کمک می‌کنند. از جمله می‌توان به شرکت لیزینگ صنعت و معدن، سازمان نظام مهندسی معادن، انجمن سنگ و خانه معدن ایران .... اشاره نمود.

بدیهی است وجود این مجموعه‌ها ضمن افزایش توان اکتشافی سازمان استان و نیز بخش خصوصی مراحل انجام فعالیت‌های معدنی را تسریع و ارتباط معادن با بازارهای جهانی را تسهیل می‌نماید.

راهکارها

۱- بخش صنعت

بررسی مسائل و مشکلات عمده صنایع در سطح استان و مروری بر تجارب و راهکارهای عمده برونرفت از این مشکلات در سطح جهان، توجه به موارد ذیل را در جهت ایجاد محیط مناسب برای فعالیت و نیز تقویت و ظرفیت سازی این صنایع ضروری می‌سازد:

۱- ایجاد مؤسسات و سازمانهای پشتیبان برای صنایع این سازمانها و مؤسسات حمایتی در زمینه ارائه خدمات فنی، مشاوره‌ای و بازاریابی، کمک به برنامه ارتقاء کیفیت، توسعه کارآفرینی، توسعه فعالیت‌های تحقیق و توسعه، اعطای اعتبارات، ضمانت وام و اعتبارات بانکی، توسعه و گسترش اطلاع‌رسانی و استفاده از فن‌آوری اطلاعات و انتقال و ارتقاء فن‌آوری فعالیت می‌کنند.

۱-۱- انکوباتورها و خدمات ارائه شده از طرف این مؤسسات حمایت از مؤسسات کوچک و متوسط تازه تأسیس از آنرو حائز اهمیت است که در بسیاری موارد یک کارآفرین تحصیل کرده دارای انبوهی از اطلاعات اولیه است اما برای پیاده کردن اندیشه نوآورانه خود با مشکلاتی مانند مالی و ناآگاهی از فرآیند تجاری کردن اندیشه نوآورانه خود روبروست. انکوباتورهای کسب و کار مؤسساتی هستند که برای کارآفرین خدماتی نظیر فراهم کردن زیربنای ساختمانی مانند دفتر کار و فضای بنگاهی در حد امکانات، خدمات دفتری به صنایع، خدمات ارتباط راه دور و فناوری اطلاعات، خدمات مربوط به تهیه طرح‌های تجاری و خدمات مشاوره‌ای، خدمات تبلیغاتی و بازاریابی، خدمات مشاوره‌ای، خدمات دانش فنی، زیر ساخت صنعتی، خدمات ایمنی و خدمات بعد از خروج را فراهم می‌سازند.

۲-۱- مؤسسات پیمانکاری صنعتی برای تولید یا تعمیرات

۳-۱- تشکیل شبکه‌های تولیدی و خوشه‌های صنعتی بمنظور توسعه فرایند بازاریابی و برآوردن نیاز متنوع مشتریان از طریق انعطاف‌پذیری تولید، انتقال تجارب شرکتهای عضو و کاهش هزینه مبادلات، ایجاد ظرفیت اضافی برای بهبود مستمر ضمن کاهش میزان وابستگی این شرکتهای به حمایت‌های خارجی در طول زمان.

۴-۱- ایجاد مجتمع‌های کارگاهی در نزدیکی مراکز عمده صنعتی بمنظور تسهیل دسترسی صنایع به خدمات فنی و کارگاهی

۲- اصلاح بازارهای سرمایه از طریق ایجاد بازارهای خاص و نیز ایجاد صندوق ضمانت بانکی برای صنایع.

- ۳- اصلاح یا تصویب قوانین جدید در ارتباط با قانون کار، بیمه و ... ارائه تشویق‌های مالیاتی به صنایع تازه تأسیس ، ایجاد قوانین پیمانکاری و شرایط پرداخت‌های با تأخیر به صنایع.
- ۴- تقویت و توانمندی‌سازی صنایع از طریق کمک به اتوماسیون تجهیزات، کمک به ارتقاء بهره‌وری و فناوری صنایع از طریق اعطاء تسهیلات با بهره پایین و کمک به ایجاد روابط پیمانکاری با صنایع بزرگ، کمک به بهبود کیفیت کالا از طریق حمایت‌های فنی و اطلاعاتی، ارائه شبکه‌های ایمنی به منظور جلوگیری از ورشکستگی زنجیره ای و مؤسسات ارائه دهنده خدمات فنی، مشاوره‌ای و بازاریابی.
- ۵- احداث مخازن سوخت جهت ذخیره نفت کوره در استان
- ۶- فعال کردن بخش ارزی بانکهای استان
- ۷- تسریع در اجرای طرح گازرسانی جنوب خراسان، با توجه به اینکه عملیات گازرسانی استان به کندی پیش می‌رود نیاز است جهت حمایت از صنایع فعال استان و همچنین کمک به احداث واحد پتروشیمی طرح گازرسانی مورد توجه بیشتری قرار گرفته و احداث خط لوله و شبکه مورد نیاز طرح با سرعت بیشتری انجام گیرد.

۲ - بخش معدن

- همکاری سیستم‌های بانکی در رفع مشکلات جامعه معدنی منطقه از جمله افزایش اعتبارات تخصیصی به معدنکاران، تسهیل مراحل دریافت اعتبارات، افزایش زمان بازگشت اعتبارات دریافتی، همکاری با معدنکاران در پذیرش مجوزهای صادره از طرف وزارت صنایع و معادن (علی‌الخصوص پروانه بهره‌برداری) به عنوان ضمانت بازگشت تسهیلات فوق‌الذکر
- همکاری سایر سیستم‌های دولتی از جمله واحدهای ترابری ارتش ، جهاد سازندگی، راه و ترابری و غیره در بخش حمل و نقل مواد معدنی به مبادی مصرف (فرآوری یا صادرات)
- ترغیب سرمایه‌داران به سرمایه‌گذاری در طرح‌های فرآوری مواد معدنی منطقه (اهداء زمین، تخفیف و یا تقسیط هزینه‌های آب، برق، .... ، اعطای تسهیلات کم بهره و دراز مدت، ...)
- همکاری شرکت ملی پخش فراورده‌های نفتی کشور در تأمین سوخت مورد نیاز معادن
- همکاری سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور در تأمین اعتبار لازم برای ایجاد زیرساخت‌های معدنی (راه و برق) منطقه